

ԱՆԱՌԱԿԻՆ ԶՂՋՈՒՄԸ

Մեծ Պահոց շրջանի իւրաքանչիւր Կիրակին ծանօթ է անունով մը: Այս Կիրակին՝ «Անառակի» անունով:

Այս անունները կ'առնեն օրուան ճաշու աւետարանի ընթերցուածի գլխաւոր առակէն:

Նոր Կտակարանի ամենէն թանկագին գոհարներէն է «Անառակի» առակը: Եթէ ըսեմք որ ամբողջ աւետարանի հիմնական ուսուցումները իր մէջ կը պարունակէ այս առակը չափազանցութիւն ըրած պիտի չըլլանք:

Հակառակ որ ամէն տարի կը լսեմք այս առակը, հաւատացեալներու մոփին մէջ վերակենդանացնելու համար, աւելորդ չենք նկատեր զայն կրկնել:

Մարդ մը երկու Որդի ունէր, անոնցմէ կրտսերը ըսաւ հօրը. «Հայր, տուր այն բաժինը, որ ստացուածքներդ ինձի կ'իյնայ»: Եւ հայրը բաժնեց անոնց իր ինչքերը:

Կրտսերը ստանալով իրենց բաժինը գնաց օտար երկիր, եւ հոն անառակութեամբ վատնեց իր ամբողջ հարստութիւնը:

Անոր չար բախտէն, այդ երկրին մէջ սով կը տիրէ եւ ինքը կը սկսի աղատանալ:

Ստիպուած այդ երկրի քաղաքացիներէն մէկուն ֆով կը մտնէ որպէս խոզարած, իր սնունդը հոգալու համար: Սակայն խոզերու առջեւ թափած մնացորդներէն ալ իրեն բաժին չէր հասներ: Իր ամենաձանր նեղութեան մէջ կը յիշէ իր հօր հացալից տունը, բազմաթիւ ծառաներով: Եւ ինքնիրեն կ'ըսէ. «Ելլամ երթամ հօրս ֆով, եւ ըսեմ անոր. «Հայր, մեղանչեցի երկնքի եւ ֆու առջեւդ. այլեւս արժանի չեմ ֆու որդիդ կոչուելու. ընդունէ

զիս որպէս ֆու վարականներդ մէկը»: Եւ օր մըն ալ ելաւ, ու գնաց հօրը մօտ:

Ու մինչդեռ հեռուն էր, հայրը տեսաւ զինքը, գութը շարժեցաւ, ելաւ ընդ առաջ գնաց, վզին փաթթուեցաւ. եւ համբուրեց զինքը: Որդին ըսաւ, «Հայր, մեղանչեցի երկնքի եւ ֆու առջեւդ, այլեւս արժանի չեմ որդիդ կոչուելու»: Հայրը իր ծառաներուն կ'ըսէ. «Բերէ՛ք իր նախկին պատմունքներ, եւ հագուեցուցէ՛ք անոր, մատանին անցուցէ՛ք մատը եւ կօշիկները ոտքը բերէ՛ք պարարտ եզը, մորթեցէ՛ք, ուտենք եւ ուրախանանք»:

Այս պարզ բայց պատկերաւոր ու գեղեցիկ առակին մէջ ամփոփուած է աւետարանական ֆարոգութեան ամենամեծ գաղափարներէն մէկը, մեր երկնաւոր Հօր անհուն սէրը եւ անսահման գթութիւնը դէպի մարդ արարածը:

Անառակ Որդիին առակը ամէն մեղաւոր մարդու պատմութիւնն է. ամէն մեղաւորի, որ տեսնելով իր ստորին վիճակը՝ կը զղջայ, կը խոստովանի եւ Աստուծոյ թողութիւն կը խնդրէ:

Աստուած միշտ բարեգութ է, արթուն եւ հոգատար, որ բազուկները բացած կ'ուզէ գրկել իրեն դարձողները եւ ներել անոնց, առանց հաշիւ կամ համար պահանջելու անցեալի մասին: Մեր երկնաւոր հայրը, ուրիշ բան չի մտածեր, բայց եթէ նախկին ազնուականութեան քարճարացնել իր թշուառ որդին:

Սիրելի հաւատացեալներ մեծ Պահոց շրջանի աղօթքներուն մէջ մենք յաճախ կը կրկնենք թէ Հայր Աստուածը չուզեր մեղաւորին մահը այլ անոր դարձը իր չար կամ անկեալ վիճակէն:

Անառակ Որդին երբ եկաւ, հայրը զայն չյանդիմանեց, քննութեան չենթարկեց թէ ինչպէս վատնեց իր հարստութիւնը, ի՞նչպէս անառակ կեանք վարեց. այլ գրկաբաց ընդունեց զայն. համբուրեց, ուրախացաւ եւ խնոյժ սարքեց: Բաւական է որ վերադարձած է իր մոլորութեան որդին, բաւական է որ ան հասկցած է իր սխալը եւ դարձի եկած, կորուսեալ էր եւ գտաւ: Մնացածները երկրորդական են:

Լայնախոհ, ներողամիտ եւ սիրող երկնաւոր Հօր պատկերն է որ գծագրուած է այստեղ, դէպի մարդը, դէպի մարդկային քանկագին հոգին:

Մարդասիրութեան, անձի կամ հոգիի գնահատութեան ամենաբարձր արտայայտութիւնն է այս բոլոր կրօններու եւ մարդկութեան պատմութեան մէջ, եւ բոլորովին տարբեր, մեր սովորական մտածողութեան եւ հասկացողութեան չափանիշներէն:

Մեր Տիրոջ կոչումը փրկիչ բառով սահմանուած է: Այո ան չէր եկած նիւթական կամ արտաքին, քաղաքական կամ տնտեսական հասկացողութեամբ փրկութիւն բերելու:

Անոր կոչումը աւելի բարձր էր: Ան եկած էր աւելի արժեքաւոր բանի համար: Հոգիներու փրկութեան, անոր արժեքի բարձրացման համար: «Խնդրեցէ՛ք նախ զարթոյնալիս Աստուծոյ եւ զարդարութիւն նորա եւ այդ ամենայն յաւելցի ձեզ»:

Արդարութեան գաղափարը աւետարանի մտքով ոչ միայն հակադրութիւն չէ քաղաքական ճշմարիտ ազատութեան եւ ժողովրդական կեանքի բարօրութեան, այլ եւ անոնց հիմքը պէտք է ըլլայ:

Քրիստոս մեր տէրը մարդկային յարաբերութեան մի նոր չափանիշ բերած էր. եւ այդ սիրոյ եւ եղբայրութեան, հոգիներու հաւասարութեան գաղափարն էր:

Մէկ է Աստուած եւ ան երկնաւոր հայրն է բոլորին անխտիր, հոգներու մէջ ազգի եւ սեռի խտրութիւն չկայ. բոլորն ալ հաւասարապէս թանգ են Աստուծոյ համար: Եւ որովհետեւ թանգ է ամենայն հոգի, ուստի կորսուածին գիտը կամ դարձը, ուրախութիւն է Աստուծոյ համար: Ատոր համար պէտք է որ կորսուածին ետեւէն երթալ փնտռել եւ գտնել զայն: Ուրիշ անգամ մեր տէրը ըսած էր. «Ոչ եկի կոչել զարդարս այլ զմեղաւորս»: Հովին ալ հօտը ձգելով կորսուած ոչխարին ետեւէն է որ կ'երթայ, եւ երբ կը գտնէ, զայն ուսին առած ուրախութեամբ տուն կը վերադառնայ:

Այսպէս ամէն մէկ մեղաւորի դարձը ուրախութեան պատճառ է թէ՛ հրեշտակներու եւ թէ՛ Աստուծոյ համար երկնքի մէջ:

Մեծ եղբայրը, որուն վրայ կը կեդրոնանայ առակին մէկ մասը, երբ դաշտէն տուն դարձաւ եւ իմացաւ ուրախութեան պատճառը, իր դժգոհութիւնը յայտնեց հօրը:

«Այսքան ժամանակ քեզի հետ եմ եւ հաւատարմութեամբ իմ որդիական պարտաւորութիւններս կը կատարեմ, ու մը անգամ չտուիր որ ընկերներուս հետ ուրախանամ, իսկ քու այս որդին, որ՝ հարստութիւնդ անառակութեամբ վատնեց, պարարտ եզը մորթեցիր անոր համար»: Բայց հայրը մեղմութեամբ կը պատասխանէ. «Որդեակ դուն միշտ ինձի հետ էիր եւ ինչ որ իմն էր քու կըրէր. իսկ այս քու եղբայրդ, մեռած էր եւ ողջացաւ, կորսուած էր՝ գտնուեցաւ»:

Սիրելի հաւատացեալներ, մենք ուրիշներու մէջ, շատ յաճախ, միայն պակասաւոր կողմն է որ կը տեսնենք: Փոքր կամ պզտիկ պակասութիւններն ու թերութիւններն իսկ խոշորացոյցով կը դիտենք, մինչդեռ պէտք է նախ դրական կողմերը որոնել եւ ըստ այնմ դատել:

Սովորական, լաւ մարդիկ անգամ,

որոնց տիպն է այստեղ աւագ որդին, հաւատարիմ իր որդիական արտաքին պարտականութիւններու կատարման մէջ, չեն տեսներ կարեւորը, երբ ուրիշ հաշիւներով կը մօտենան խնդրին:

Անոր համար կարեւոր չէ, որ եղբայրը տուն դարձած է. իր կարծիքով հայրը պէտք եղած չափով չէ գնահատած իր հաւատարմութիւնը:

Կեանքի մէջ, երբեմն ներողամտութիւնը դէպի յանցաւորը անկի դրական արդիւնք ցոյց կու տայ քան պատիժը:

Մեր տէրը անգամ չհանդուրժեց այս ոգիին որ յատուկ էր փարիսեցիներուն եւ սադուկեցիներուն, որոնք միայն արտաքինով կը դատէին մարդը, որոնք ուրիշի աչքին իւրը դիւրութեամբ կը տեսնէին առանց անդրադառնալու իրենց աչքին մէջ եղող գերանին:

Մեր Տիրոջ խօսած առակներուն մեծ մասը առ հասարակ երկու տեսակ մեկնաբանութիւն կը պարունակեն իրենց մէջ, մին ժամանակակից կամ այդ շրջանին համար միայն, իսկ միւսը յաւերժական:

Աւետարանական իմաստով առակին երեք որդին հրեայ ժողովուրդն է, դարերով Աստուծոյ ծառայող եւ անոր պատուիրանները իրրել օրէնք ընդունող: Ինչպէս կը տեսնենք, երեք որդին առակին մէջ, զրկուած է սէրէ եւ մարդկութենէ. այնպէս ալ հին իսրայէլը քարացած է օրինապահութեան եւ ծիսապաշտութեան մէջ, իր ընկերային բարոյականն է սիրել իր կրօնակիցը եւ ատել իր քչնամին եւ բոլոր հեթանոսները:

Իսկ կրտսեր որդին որ կը ներկայացնէ հեթանոսութիւնը, դուրս եկած է Աստուծոյ տունէն եւ օրէնքէն:

Աւետարանը սակայն նոր կոչ մըն էր. նոր բարի լուր մը՝ ուղղուած բոլոր մարդկութեան, թէ՛ հրեաներուն եւ թէ՛ հեթանոսներուն հաւասարապէս:

Երկուքն ալ, թէ՛ հրեաները եւ թէ՛ հեթանոսները կուրուստի դատապարտուած էին, երկուքն ալ պէտք ունէին իր բերած փրկարար պատգամին: Հետեւաբար Աւետարանը քարոզուեցաւ երկուքին ալ հաւասարապէս: Առանկաւաբար հեթանոսներ մտիկ ըրին այդ կոչին ու ապաշխարեցին, եւ իրենց հօր տունը վերադարձան:

Իսկ միշտ Աստուծոյ տան մէջ մնացող պատուիրանապահ հրեայ ժողովուրդը ի վերջոյ չուզեց մտնել Աստուծոյ տունը հեթանոսներուն հետ միասնաբար եւ քրիստոնէական եկեղեցիէն դուրս մնաց: Մեր տէրը ըսաւ, իր խօսքը ուղղելով հրեայ ժողովուրդին. «Շատեր պիտի գան արեւելէն եւ արեւմուտէն եւ պիտի բազմին Աքրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի հետ երկնքի արքայութեան մէջ:» Իսկ արքայութեան սահմանուածները այսինքն հրեաները, պիտի մնան արտաքին խաւարի մէջ ուր իրենց կը սպասէ լաց եւ ակռաներ կրնտել:

Երկու եղբայրները կը ներկայացնեն ամբողջ մարդկութիւնը իր երկու հիմնական բարոյական տեսակներուն մէջ: Կրտսերը սանձարձակ է, բայց բոլորովին չէ պարպուած սէրով լեցուելու կարելիութենէն: Իսկ միւս երեք որդին հաւատարիմ, օրինապահ բայց աններող: Կրտսերը հակառակ գրեթէ իր ամբողջական քայքայման ինքզինքին եկաւ ու զոջումով եւ ապաշխարութեամբ իր մոխիրներէն վերստին կեանքի տիրացաւ, եւ բարձրացաւ իր որդիական պատիւին: Սակայն հակառակ ընթացքը նկատելի է երեք որդիին պարագային:

Երեք որդին նեղող եւ զայրացնող պատճառը նախ այն մտահոգութիւնն էր որ կրտսերը փնացնել էր իրեն ինկած ժառանգութեան քաժինը, տուն եկած էր մասնակցելու իրեն մնացած քաժինին:

Բայց այստեղ է որ երեսուն կու գայ տարբերութիւնը Աւետարանի եւ մարդոց

չափանիշներուն:

«Պիտի սիրես եղբայրդ կամ ընկերդ
քու անձիդ պէս». ըսաւ մեր Տէրը ուրիշ
առիթով մը:

Ո՞վ իր ունեցածը պիտի խնայէ իր
անձին համար: Եթէ եղբայրդ կը սիրես չես
կրնար ունեցածէդ բաժին չհանել եղբորդ
համար: Երէցը կը գանգատէր մինչեւ իսկ
պարարտ եզին համար որ մորթուած էր
եղբորը վերադարձին առիթով:

Այս ընթացքէն կարելի է հետեւեցնել
որ երէցը եսասէր մկարագրով լեցուն անձ
մը ըլլալու է, որմէ հեռու չեն նաեւ
բարկութիւնը եւ նախանձը: Աւետարանը
բան մը չըսեր թէ ան հաշտուեցաւ կամ
համոզուեցաւ իր հօր խօսքերէն ու մտաւ
տուն եւ ուրախացաւ եղբոր վերադարձին
համար:

Սակայն մենք մոռնանք երէցը ու
մեր մտքին մէջ մեզի օրինակ վերցնենք
կրտսեր որդիին ընթացքը, յատկապէս
ապաշխարութեան այս օրերուն:

Սիրելի հաւատացեալներ, Աստուած
հայրն է բոլոր անառակ որդիներուն,
որոնց դարձին ու զոյման կը սպասէ,
գանոնք գրկելու եւ համբուրելու համար:
Ամէն անգամ որ քրիստոնեայ մը դարձի
կու գայ ու կ'ապաշխարէ, պէտք է առանց
ամչնալու խոստովանի իր հօրը առջեւ
ըսելով. «մեղայ յերկինս եւ առաջի քո»:
Այն ատեն մեր երկնաւոր Հայրը սիրոյ
Ժպիտով պիտի դիմաւորէ, գրկէ եւ
հայրական սիրոյ եւ ներման համբոյրներ
դրոշմէ նակտին վրայ եւ ըսէ իր
հրեշտակներուն. «ուրախացէ՛ք ինձի հետ,
վասն զի այս անառակ որդիս մեռած էր,
յարութիւն առաւ. կորսուած էր եւ
գտնուեցաւ»:

ԳՈՒՍԱՆ ՎՐԴ. ԱԼՃԱՆԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ԳԻՇԵՐ

«ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՓՈՔՐԻԿԻՍ»

Եկաւ երկար սպասուած Գիշերը:
Փոքրիկս, երբեւ լսե՞լ ես ծերուկ Գիշերի
պատմած հին ու նոր պատմութիւնները:
Զարմանում ես: Գիշերը ոչ միայն պատմում
է, այլեւ հմտօրէն քննադրում է սփանջիկ
թատերականացուած պատմութիւններ:
Հաւատա՞, նա աշխարհի ամենախորհրդաւոր
քննադրիչն է: Նայիր երկինք եւ դու այսօր
ականատես կը լինես այդ
ամենախորհրդաւոր քննադրիչի,
ամենախորհրդաւոր քննադրութեանը:

Ահա Գիշերը բացում է տիեզերքի
քնմի թաւշէ վարագոյրները:

Բնականացումը սկսուեց:

Տիեզերքը զարդարուած է հրաշակերտ
եկեղեցւոյ պէս: Արարչի անտեսանելի աջը
մէկիկ-մէկիկ վառում է հրեշտակների
բնակարանի կանթեղները, որ մենք աստղեր
ենք կոչում: Ամէն մի փոքրիկ, տիեզերքում
իւր կանթեղը ունի . . . Տես-տես, Լուսինը
բազում է իր փառահեղ երկնային գահի
վրայ: Հերմա՛կ-ճերմա՛կ նշխար Լուսին:
Այժմ բոլորը պատրաստ են եւ հնչում է
տիեզերքի հիմաւորց մեղեդին: Երկնային
երաժիշտները իրենց անմարմին շուրթերով
եւ աննիւթական նուագարաններով Աստու-
ծոյ գովքն են երգում: Սրանք սերովքէներն
ու քնովքէներն են, որ միաձայն